

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

MEDITATIE

Zij zullen komen

„Dies zullen zij komen...”

Jeremia 31 : 12a.

Wat een ingrijpende taak had de Heere Jeremia opgelegd, toen Hij hem riep tot het ambt van profeet, „om uit te rukken en af te breken en te verderven en te verstoren, ook om te bouwen en te planten”. En zo heeft Jeremia de oordelen Gods moeten prediken, de gerichtten over een schuldig, zich in eigen gerechtigheid verhardend volk. Een prediking die hem vele vijanden en bittere tegenstand bezorgde, maar Jeremia had eens gehoord: „Gij dan, gord uw lendenen en maak u op en spreek tot hen alles wat ik u gebied zal”. Echter niet alleen Gods gerichtten, niet alleen „om uit te rukken en af te breken”, had de Heere Jeremia geroepen, al moest dat wel voorop gaan, om zo, onder Gods zegen, plaats te maken voor die andere opdracht, nl. om te „bouwen en te planten”. Dan mag Jeremia een blijde boodschap brengen voor een schuldig, in ballingschap zuchtend volk. En zo treffen we midden in dit boek, vol met oordeelsaankondigingen ook een troostboodschap aan.

„Zij zullen komen”. Zij, die in ballingschap waren gevoerd en van wie de toestand hopeloos scheen. „Uw breuk is dodelijk, uw plage is smartelijk”. Jer. 30 : 12.

En dat om eigen schuld. Hebt u die boodschap al leren aanvaarden, hebt u eronder mogen buigen, als tot u gezegd werd: „Om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uw zonden machtig veel zijn, heb ik u deze dingen gedaan?”

Dat leert de Heere immers al degenen die Hij trekt uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Ze gaan belijden met Micha: „Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd. Eeuwig wonder, als zulk een volk mag horen: „Ik zal u de gezondheid doen rijzen en u van uw plagen genezen, spreekt de HEERE”. En waarom dan? Was het niet totaal verzondigd en verbeurd door dat afkerige en afhoerende, ontrouwe volk? Zeker, maar: „Ik doe het niet om uwentwil, o huis Israëls”. Nee, de oorzaak ligt in Gods hart, in Zijn eeuwige liefde. Daarom zullen zij komen, uit de gevangenis en zullen de koperen deuren verbroken en de ijzeren grendelen in stukken geslagen worden. God zal dat doen, omdat Hij ze lief had met een eeuwige liefde. Hij zal dat doen op een eerlijke en Gode verheerlijkende wijze, zonder krenking van Zijn recht en met de opluistering van Zijn Goddelijke deugden. Want God heeft gevraagd naar Hem „Die met Zijn hart Borg worde om tot Hem te genaken” en heeft Hem gevonden: Jezus Christus, de Knecht van Zijn Vader, Die getuigde: „Zie Ik kom; Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen”. Hij is gekomen en heeft de heerlijkheid van het hemelse Jeruzalem verlaten, is ingegaan in de schande en in de ballingschap van dat ellendige volk. „Diés zullen zij komen”. Daarom, omdat God het gewild heeft en omdat Christus ze heeft vrijgekocht.

Mededeling

De Saambinder zal op **26 juli** a.s. in verband met de vakantie **niet verschijnen**.

Predikbeurten, kernnieuws en overige berichten graag tijdig inzenden.

De prijs was: Zijn leven, Zijn bloed, gestort in een weg van zeer zwaar en bitter lijden. Hoe werd Hij geperst totdat het volbracht was, hoe hoog was die prijs: hellelijden, een smadelijke en vervloekte dood aan het hout der schande, voor zulk een verterenswaardig, verachtelijk volk. O, hebt ge die weg al leren bewonderen en goedkeuren, en is zulk een Zaligmaker u al boven alles dierbaar geworden? Dan zullen alle zelfverlossingspogingen ijdel gebleken zijn en hebt u op de puinhopen van uw werk, buigend onder Gods rechtvaardige oordelen, uitgeroepen: „Is er dan nog enig middel waardoor ik deze straf kan ontgaan en weer tot genade komen?”

O, die weg is er, een réchte weg, een Godverheerlijkende weg, „waarin ze zich niet zullen stoten”. „Diés zullen zij komen”, omdat God het gewild heeft, Christus ze gekocht heeft en de Heilige Geest ze in zijn onwederstandelijke en onnaspeurlijke bediening gaat aanbrengen en gaat vergaderen. Hij leidt ze in die weg, die ze niet geweten hebben,

INHOUD

pag.

Meditatie: Zij zullen komen	1
De opwekking van Eutychus (1)	2
Het belang van een goede exegese	3
Een onverbrekkelijk verbond (2)	5
De grote reis	6
Boekennieuws	7
Kernnieuws	8
Berichten	9
Predikbeurten	10

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

Abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

Alle advertenties aan:

Administratie van de Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Friso Hof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: f 24,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:
Luchtpost:
Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.
Zeepost:
Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

Advertenties f 1,10 per mm.
Familieberichten f 0,85 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

met gewezen, met smekingen. En dan is het: ik wil en zij zullen. Dan zullen zij ook komen en onder hen zullen zijn blinden en lammen, zwangeren, barenden tezamen. Wonderlijke kudde, zwak, nooddruftig, behoeftig en in arbeid. Moet dat die lange, moeilijke, gevaarlijke reis volbrengen naar Jeruzalem? Ja, maar God zal hen bewaren, verkwikken en zal ze straks rijkelijk verzadigen. En dan zullen de smart, de verdrukking, de ontbreking vergeten zijn, dan zullen ze hun vreemdelingschap mogen verwisselen met een voor eeuwig thuishomen. Dan zullen ze de zonde, de bestrijdingen en de bespottingen te boven zijn en hun wens verkrijgen. En hun ziel zal zijn als een gewaterde hof en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn. Dan zullen zij, die hier gejoeld, gedanst, gehost en gefeest hebben met de wereld, of

zichzelf verblijd hebben in hun eigen vroomheid, eeuwig treuren. Maar dan zal Israël, dat geplukte, bespottende en gehate volk, dwaas en arm in zichzelf, de eeuwige vreugde genieten in de gemeenschap met God, Die ze liefhad.

De zomermaanden met veel reizen en trekken voor velen, in een soms rusteloos zoeken naar vervulling en vermaak, zijn weer aangebroken. Maar werd u door genade al een medereiziger van deze blinden, lammen en zwangeren? Een goede reis en behouden aankomst toegewenst. „Daar zullen zij, Gods knechten en hun zaad, Zij die Zijn Naam beminnen, erfelijk wonen”. Moge dat door Gods genade uw deel zijn.

Grand Rapids (V.S.),
ds. C. Vogelaar.

De opwekking van Eutychus

(1)
Handelingen 20 : 1-12.

Een heerlijke bevestiging van de boodschap van Paulus

Wat zal het een schok gegeven hebben in de gemeente van Troas, toen daar onder de preek van Paulus zo maar een jongen uit het venster met een doffe smak naar beneden viel. Dood lag hij daar op de grond. We zouden zeggen, dat Paulus nu wel kon stoppen met preken. Maar dat was toch niet het geval! Ook hier bleek opnieuw dat de Vorst van het leven sterker is dan de dood. Christus heeft de dode Eutychus opgewekt. De dood moest voor de Vorst van het leven aan de kant. Paulus kon zijn prediking weer gewoon voortzetten. Deze gebeurtenis rond Eutychus was een heerlijke bevestiging van de waarheid van de boodschap, die Paulus predikte.

Opnieuw op reis

Wonderlijk had de Heere het oproer van Demetrius en de zijnen gestild. Spoedig daarna riep de apostel de gemeente van Efeze samen en sprak tot hen een afscheidswoord. Wat zal er een ontroering door de gemeente zijn gegaan, toen Paulus Efeze verliet. De Heere geeft Zijn knechten

een arbeidsveld, maar Hij kan hen ook een nieuw arbeidsveld geven. Maar als Gods knechten heengaan, blijft het Woord. Paulus vertrek uit Efeze was geen vlucht, want hij had al eerder het voornemen om Efeze te verlaten (zie Hand. 19 : 21, 22). De apostel reisde in noordelijke richting langs Smyrna en Pergamus naar Troas. Vandaar stak hij over om naar Macedonië te reizen. Daar lagen Filippi, Thessalonica en Berea. Daar ontmoette hij weer al de broeders en zusters, die hij vroeger onderwezen had. Lydia de purperverkoopster was er, en de stokbewaarder en vele anderen. Ook Lukas was in die tijd in Filippi en vergezelde Paulus later weer, want hij schrijft vanaf vers 5 weer in de "wijvorm". Verder ontmoette Paulus daar Thimotheüs en Erastus, die hij vanuit Efeze vooruit gezonden had (Hand. 19 : 22). Wat zullen het gezegende dagen voor de apostel zijn geweest en wat zal het weerzien hem goed gedaan hebben. De grootste verrassing was echter, dat hij ergens in Macedonië Titus weer ontmoette, die hij naar Korinthe had gezonden en die zulke goede berichten voor hem had over de gemeente in Korinthe (zie 2 Kor. 7). Vandaar dat Paulus vanuit Macedonië naar Griekenland reisde.

“En als hij die delen doorgereisd, en hen met vele redenen vermaand had, kwam hij in Griekenland” (vers 2). We weten, dat Paulus naar Korinthe is gereisd en daar drie maanden gebleven is (vers 3). Uit de Tweede Brief van Paulus aan Korinthe kunnen we afleiden, dat velen in de gemeente hem met grote liefde hebben ontvangen. De Joden echter spanden hem een strik om hem te vangen en te vermoorden: “En als hij aldaar drie maanden overgebracht had, en hem van de Joden lagen gelegd werden, als hij naar Syrië zoude varen, zo werd hij van zin weder te keren door Macedonië” (vers 3). Paulus besloot dus uit Korinthe te vertrekken. Het was zijn bedoeling terug te keren naar Jeruzalem. Hij was dan ook van plan overzee te gaan en een schip te nemen naar Syrië. Toen hij echter vernam, dat de Joden hem op weg naar de havenplaats van Korinthe, Kenchreën, heimelijk wilden overvallen, veranderde hij van plan en reisde noordwaarts, door Griekenland en Macedonië. Een groot aantal helpers, in vers 4 genoemd, vergezeldde de apostel op zijn tocht. Van degenen die daar worden genoemd, vallen vooral op Timotheüs, Aristarchus, die in Efeze naar het theater gesleept werd (zie Hand. 19 : 29), Tychikus en Trofimius, beiden uit Azië, die later veel met Paulus hebben samengewerkt.

“Dezen, vooraf heengegaan zijnde, wachtten ons te Troas. Wij nu scheepten af van Filippi na de dagen der ongehevelde broden, en kwamen in vijf dagen bij hen te Troas, alwaar wij ons zeven dagen onthielden” (vers 6 en 7). Tot Filippi gingen zijn metgezellen dus met Paulus en vandaar reisden zij door naar Troas, terwijl Paulus zelf nog vijf dagen in Filippi achterbleef. Het waren toen juist de dagen der ongehevelde broden, die volgden op het Joodse Paasfeest. Die dagen wilde Paulus blijkbaar in de kring van de gemeente van Filippi vieren. Daarna zette hij, samen met Lukas (denk aan de “wijvorm”) zijn reis voort en kwam ook in Troas aan, waar hij zeven dagen bleef.

Als we dat alles overzien, wat heeft Paulus dan veel gereisd. En dat in die tijd! Alles had hij over voor de zaak van Koning Jezus. Hij lette niet op zijn eigen belang, maar werd

gedreven door het belang van het koninkrijk Gods. Wat een voorrecht als er zulke Paulussen zijn!

In Troas

Zo was Paulus dus weer in Troas gekomen. Eens had Paulus daar het gezicht gezien van die Macedonische man. Nu was Paulus gekomen aan het eind van zijn derde zendingsreis en op weg naar Jeruzalem. Op de eerste dag van de week kwam hij samen met de gemeente van Troas. “En op de eerste dag van de week, als de discipelen gekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen” (vers 7). Dus op *zondag*, de eerste dag van de week, kwam de gemeente van Troas samen. De Griekse vorm, waarin dat samenkomen op de eerste dag wordt meegedeeld, wijst op een *gewoonte*. De gemeente van Troas was gewoon op de eerste dag samen te komen. We hebben hier een bewijs, dat al onder het Nieuwe Testament de eerste dag van de week de rustdag is geworden. Christus is op de eerste dag van de week uit de doden opgestaan en zo heeft Hij die eerste dag geheiligd. Onder het Oude Testament was de zevende dag de rustdag. Toen leefde de kerk naar de rust toe. Toen moest Christus de rust nog aanbrengen. Onder het Nieuwe Testament is de eerste dag de rustdag. Nu mag de kerk leven vanuit de rust. Nu is het Pasen geweest, nu heeft Christus de rust aangebracht. Steeds weer verscheen Christus dan ook op de eerste dag

aan de discipelen, eerst zonder Thomas, later met Thomas. Ook de Heilige Geest is op de eerste dag uitgestort. De verhoogde Christus verscheen aan Johannes op Patmos op de “dag des Heeren”, waaronder wij weer de eerste dag mogen verstaan. In 1 Kor. 16 : 2 schrijft de apostel Paulus: “op elke eerste dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf en op de eerste dag onder het Nieuwe Testament al een bijzonder karakter had. Zo was nu ook de gemeente van Troas samengekomen op de eerste dag der week. Het moet ons toch duidelijk zijn, dat onze zondag als rustdag geheel ligt in de lijn van het Nieuwtestamentisch getuigenis.

Op de eerste dag van de week mag de gemeente samenkomen om het Woord te horen, de sacramenten te gebruiken, de Naam des Heeren openlijk aan te roepen en de armen christelijke handreiking te doen. Laat ons de onderlinge samenkomsten niet nalaten. Kom op zondag trouw naar de samenkomst van de gemeente. Als u zonder wettige reden thuis blijft, is dat een bewijs, dat de nood van uw ziel niet weegt. Want als uw eeuwigheidsbelangen werkelijk wegen op uw ziel, dan komt u op de rustdag trouw naar de kerk. Dat kan niet anders. Waar geestelijk leven is, daar is immers verlangen naar voedsel. En dat voedsel vindt u in de prediking van het Woord.

(wordt vervolgd)

Zeist, ds. J.J. van Ekeveld.

Het belang van een goede exegese

Hij verklaart zijn tekst niet, 't is alleen maar bevinding... Dit verwijft aan het adres van een predikant valt nog wel eens te beluisteren. Of, in andere gevallen: *'t is alleen maar tekstverklaring, er zit geen bevinding in z'n preken...* Niet zelden gaat achter zulke opmerkingen een verkeerd-kritische geest schuil, een ‘kittelachtigheid’, zoals Gods Woord het noemt, die een gebrek aan honger en dorst naar Gods Woord ver-raadt. Daar is onze tijd helaas vol

van – en dat maakt het er voor een predikant niet altijd gemakkelijker op. Toch doet elke dienaar des Woords er verstandig aan zich voortdurend af te vragen of in zijn prediking de twee elementen waaruit een preek moet bestaan wel in evenwicht zijn. Wat zijn die twee elementen dan? Volgens het ‘Formulier om de dienaren des Goddelijken Woords te bevestigen’ bestaat het ambt van de dienaren des Woords er *eerstelijk* in, ‘dat zij des Heeren Woord, door de

Schriften der profeten en apostelen geopenbaard, grondig en oprechtelijk aan hun volk zullen voordragen en het toeëigenen, zo in het gemeen, als in het bijzonder...'. Let eens op dat *eerstelijk!* Hoe nodig het overige herderlijke werk van een dominee ook zijn mag, het onderzoek en de prediking van het Woord van God kwam voor onze vaders ééerst. In die twee woorden van het Formulier, *voordragen en toeëigenen*, vinden we het wezen van de prediking. We kunnen op heel wat manieren zeggen wat een preek moet zijn, maar één van de beste omschrijvingen is toch nog altijd: verklaring en toepassing van Gods Woord. Die twee elementen moeten in evenwicht zijn. Als ze dat *niet* zijn, dan krijgen de verwijten van luisteraars, waarmee ik dit artikel begon, enige grond.

Het boek dat de aanleiding vormde voor het schrijven van dit artikel gaat over de verklaring van de tekst. Met een wat vreemd, maar toch aan al onze lezers waarschijnlijk wel bekend woord: de exegese. De verklaring van de tekst vormt een wezenlijk bestanddeel van elke preek. Dat betekent dat die verklaring ook een plaats zal moeten hebben in de *voorbereiding* van de preek. Hoe gaat dat in zijn werk? 't Zal van predikant tot predikant wel wat verschillen; anderzijds zal elke prediker die ernst maakt met de voorbereiding van de bediening van Gods Woord er een bepaalde methode op na houden die hij telkens opnieuw weer volgt. Een soort 'staptenplan' dus. De *eerste* stap zal zijn het goed lezen van de tekst. Het mag ons natuurlijk nooit gebeuren dat wij pas op de preekstoel bemerken dat er een bepaald woord in de tekst staat dat ons thuis is ontgaan! Het goed en aandachtig lezen van de tekst van de Heilige Schrift is veel moeilijker dan menigeen denkt. Neem als ouders maar eens de proef door uw kinderen aan tafel een bijbelgedeelte te laten voorlezen. Kleine woordjes worden overgeslagen, naamvallen niet begrepen, het zinsverband niet verstaan... enzovoort. Als een *tweede* stap die bij de verklaring van de tekst onmisbaar is, moet genoemd worden het lezen van de tekst in haar *verband*. Dat verband kan klein zijn – zoals bij een korte Psalm – maar het kan ook groot zijn, zoals bij een lange geschiedenis of gelijkenis. Het

verwaarlozen van het tekstverband heeft al tot menig ongeluk op de kansel geleid! Een *derde* stap moet zijn het grondig onderzoeken van de tekst in de oorspronkelijke taal waarin de openbaring Gods is vastgelegd. Wij moeten goed beseffen dat juist die 'grondtekst' door Gods Geest is geïnspireerd! Wie als predikant geen Hebreeuws of Grieks beheerst, kan zich tegenwoordig van goede hulpmiddelen bedienen. Het nauwkeurig lezen van de tekst in de oorspronkelijke talen kan de aandacht soms vestigen op treffende details, die in de vertaling verloren moesten gaan. Een *vierde* stap is het geven van een eigen vertaling van de tekst. Natuurlijk houden wij ons bij de preek aan de Statenvertaling – niet omdat zij oud is, maar eenvoudigweg omdat zij de beste vertaling is tot op heden in onze Nederlandse taal – maar het kan heel nuttig zijn ook zélf te proberen de tekst te vertalen, om zodoende oog te krijgen voor de exegetische vragen waarvoor de tekst ons stelt. Zo zouden er nog meer stappen te noemen zijn die elke predikant telkens opnieuw weer maken moet bij de voorbereiding van zijn preek. Hij mag daar nooit de hand mee lichten! Wát er ook moet blijven liggen in de gemeente, maar de voorbereiding van de bediening van Gods Woord mag nooit blijven liggen. Een geroepen dienstknecht des Heeren zal zich verschrikkelijk ongelukkig voelen als hij daar niet aan toe gekomen is.

Op mijn bureau ligt op dit moment een boek van de Amerikaanse nieuwtestamenticus Gordon D. Fee. Dit boek wil voor predikanten en anderen een praktische methode geven voor studie en exegese van het Nieuwe Testament. Het probeert de lezer van stap tot stap te leiden door het hele proces dat doorlopen moet worden voor het uitleggen van een bijbeltekst. Wat Fee heeft willen doen, is een vaste *methodiek* opstellen van de 'stappen' waarover ik zojuist schreef. Het boek is een vertaling (en bewerking) van het bekende *New Testament Exegesis: A Handbook for Students and Pastors*. Dit boek verscheen voor het eerst in 1983 en is sindsdien aan talloze theologische hogescholen en universiteiten wereldwijd gebruikt. Fee is als nieuwtestamenticus verbonden aan het Regent College te Vancouver

in Canada en behoort tot de kringen van de Amerikaanse 'Evangelicals'. De vertaling en bewerking van het boek is het resultaat van een samenwerkingsproject met de Evangelische Theologische Hogeschool te Veenendaal, waar het al jarenlang wordt voorgeschreven.

Mijn waardering van het boek is wat gemengd. Laat ik positief beginnen. Het boek is zeer doordacht. Een dominee die zichzelf ervan moet betichten dat hij maar geen vaste lijn kan aanbrenge in de wijze waarop hij wekelijks de exegese voor zijn preek volbrengt, kan er zeker zijn winst mee doen door eens kennis te nemen van de vijftien (!) stappen – veel meer dus dan ik er zojuist noemde! – die volgens Fee moeten worden doorlopen wil een exegese verantwoord en grondig zijn. Men behoeft géén Grieks te kennen om het boek te kunnen gebruiken. Een tweede positief te waarderen punt van dit boek is de wijze waarop de schrijver waarschuwt tegen het gevaar dat een predikant een exegetisch betoog houdt in plaats van een preek. Een citaat: 'Zo'n 'preek' is vaak niet meer dan een doelloze uiteenzetting van een brei van nutteloze informatie. Dat kan op zich prima zijn voor een bijbelstudie waarbij een tekstgedeelte eenvoudigweg wordt doorgenomen en alles wat daarin staat systematisch wordt uitgewerkt en toegepast, maar dat is *geen* prediking. De prediking moet *gebaseerd* zijn op verantwoorde exegese, maar moet daar niet mee te koop lopen...' (blz. 153,154). Een derde punt dat dit boek waardevol maakt, is de indrukwekkende hoeveelheid literatuur die genoemd wordt. De bewerkers hebben daarbij nadrukkelijk ook Nederlandstalige vakliteratuur opgenomen. Bij elke stap kan de geïnteresseerde lezer de bijbehorende literatuur raadplegen. Als hij er althans aan kan komen... wie alles kóópt wat hier wordt genoemd, vervalt tot de bedelstaf.

Dat ik niet onverdeeld positief over Fee's werk kan zijn, heeft ook meer dan één reden. In de eerste plaats is het werk wel heel uitvoerig, maar niet erg overzichtelijk. De 'stappen' voor de exegese zijn soms wat gezocht en dan ook vermoeiend. Wie met een bepaalde 'stap' bezig is, wordt soms doorverwezen naar een

ander hoofdstuk in het boek. Zodra hij daar eenmaal in verdiept is, moet hij er weer uit en terug naar de volgende stap. Wie de literatuur die bij een 'stap' behoort door wil nemen, moet helemaal naar het einde van het boek, want de hulpmiddelen en naslagwerken staan in het laatste hoofdstuk – hoewel weer niet alle literatuur, want sommige titels staan gewoon in de leestekst. Ik voelde mij soms als iemand die in een groot ziekenhuis van specialist naar laboratorium en van röntgenkamer naar balie wordt gestuurd – en er inmiddels maar niet achter komt wat hij mankeert. Dat is een punt van kritiek wat de vorm betreft. Inhoudelijk had ik graag gezien dat de schrijver wat duidelijker had gemaakt wat zijn visie op de Heilige Schrift nu precies is. Hij onderscheidt in de literaturopgave wel tussen 'een meer radicaal standpunt' een 'een meer gematigd' dan wel 'conservatief standpunt' (blz. 191,192), maar wat is het standpunt van de schrijver nu eigenlijk? Zelf zou ik van de *Theologie des Neuen Testaments* van Rudolf Bultmann in elk geval nooit

gezegd hebben: 'De theologie van Bultmann is min of meer een klassieker en geeft met name inzicht in Paulus'. Dat is mij teveel eer voor een man die zulke ontzaglijke sporen getrokken heeft in schriftkritisch opzicht.

Samenvattend: het boek dat we bespraken, zal voor vele lezers van ons blad niet interessant zijn, omdat het nogal specialistisch is. Toch wilde ik er enige aandacht aan besteden, nu het aan de redactie ter recensie werd opgestuurd. Er zijn immers inmiddels ook onder ons naast de predikanten heel wat mensen die belangstelling hebben voor schriftuitleg. Welnu: de kritische lezer kan met dit boek zijn voordeel doen.

Mede n.a.v. Gordon D. Fee, Exegese van het Nieuwe Testament. Uitgeverij Boekencentrum, 2001. ISBN 90 239 0717 5; omvang 208 pagina's; paperback. Prijs: f 39,50.

Capelle aan den IJssel,
ds. A. Moerkerken.

Dat betekent uiteraard niet dat er geen eis ligt voor de mens om het verbond in te willigen. Maar hoe meer wordt aangedrongen op het inwilligen van de verbondseisen en plichten als roeping voor en activiteit van de mens, des te meer komt ook de "verbondswraak" in beeld.

Wie zou niet onderstrepen dat de menselijke verantwoordelijkheid tegenover God groter wordt "in het bijzonder door de ernstige aanbieding van Christus en de verbondsweldaden in het Evangelie". De hervormd-gereformeerde ds. L. Blok schreef in de uitgave "Vast en zeker!" over "verbondseisen en plichten". "Dit brengt spanning teweeg. Wij willen ons aan die spanning onttrekken, maar God legt de klem op ons. Wie niet geloofd is een verbondsbreker, een deserteur...". Maar zou er in dit verband werkelijk plaats zijn voor de term "verbondswraak"? Roept dat niet teveel gedachten op aan de vulling van dat woord door Schilder, Janse en dergelijken?

Een zeker werk

Laten wij goed in het oog houden dat het Gods werk is als een mens eisen en plichten gaat vervullen. Daarbij wordt ook de mens actief. Zoals de Dordtse Leerregels daarover spreken dat de wil "zijnde nu vernieuwd, niet alleen door God gedreven en bewogen, maar, van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf". Maar tegelijk moeten wij vasthouden dat het genadeverbond "geen tweede proefneming is, maar een zeker en gewis werk, waarvan de uitkomst vooraf vaststaat en niet afhangt van 's mensen gril of wil". Wij denken in de Gereformeerde Gemeenten niet zo positief over de gereformeerde predikant en staatsman dr. A. Kuyper. Dat komt door de gedachte van de veronderstelde wedergeboorte. Dat een kind dus zou worden gedoopt en voor waar gelovig wordt gehouden totdat het tegendeel blijkt. Toch heeft Kuyper ook waardevolle dingen geschreven. In zijn boek over "De leer der Verbonden" brengt hij het volgende naar voren: "Want let nu wel op, in dat Verbond der genade is alles juist omgekeerd als onder het Verbond der werken. Het Verbond der werken begint te rekenen met mensen in de staat der rechtheid, die rein en gaaf en met ingeboren gerechtigheid uit

Een onverbrekelijk verbond

(2)

Vooral in de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt ging de nadruk op verbondsgehoorzaamheid veelal gepaard met een zich afzetten tegen bevinding of – zoals zij vaak zeiden – mystiek. De bekende, veel publice-rende, vrijgemaakte Zeeuwse onder-wijzer A. Janse bracht naar voren dat van een "och mocht je dat en dat nog eens in je ziele komen te onder-vinden", geen spoor te vinden is in de hele literatuur over de Reformatie. Maar opgedrongen gehoorzaamheid leidt gemakkelijk tot verbondsautomatisme. En het begrip "verbondswraak" is de keer-zijde van die gehoorzaamheid.

Volgens Janse hebben Israëlieten die vanwege hun ongeloof Kanaän niet konden binnengaan "hun Vader getergd". Zoals ook nu de christenheid die "niet in de volkomen zoen-

verdienste van Christus haar zaligheid zoekt, niet in het Verbond, maar in Jezusdienst en protestantengeloof en (...) op allerlei christelijke vroomheidshoogten afwijkt van Gods verbond in Christus". "Dat loopt", zegt Janse, "uit op vloek van het Verbond over de moderne christenheid". Het gaat om verbondsgehoorzaamheid, aldus Janse over het genadeverbond. En wie daarin tekort schiet moet de "vloek van het Verbond" verwachten.

Eisen en plichten

Heeft het genadeverbond eisen en verplichtingen? Het heeft "verheven voorwaarden", aldus ds. Th. Boston in zijn bekende werk over het genadeverbond. Maar deze waren zo verheven "dat de mens in zijn beste staat niet machtig was dezelve te volbrengen". Christus is de enige Ondernemer en Volbrenger van de voorwaarden van dit Verbond.

de hand van de Schepper zijn voortgekomen, terwijl het Verbond der genade aanvangt met goddelozen die onder doem en dood verloren zijn; onbekwaam tot enig goed geneigd tot alle kwaad; hatende en malkanderen hatende”.

Ander karakter

Het leven onder het genadeverbond – het maakt geen verschil, of we nu spreken over het wezen of de bediening van het verbond – draagt dus een heel ander karakter dan het leven onder het verbond der werken. Want in dat laatste geval is er sprake van eeuwig leven door menselijk werk. Terwijl onder het verbond der genade en der verzoening zaligheid een goddelijk geschenk is. Aan het leven onder het verbond der werken kleefde het mogelijk, door God besloten, gebrek van het menselijke. Maar aan het wezen van het leven onder het genadeverbond, blinkt de heerlijke volmaaktheid van het goddelijke. Het is duurzaam en blijvend. “Het is volmaakt in zichzelf (...) het verteert niet, maar het ontplooit zich in steeds voller luister”.

Het verbond der genade is op zichzelf, ook als het gaat over de bedie-

ning ervan een heerlijke, krachtige prediking. Mits het “den volke niet valselijk worde voorgesteld, en men niet het uitwendig bondgenootschap tot hem brenge, als rechtstitel op de zaligheid”.

Toorn

De toorn van God wordt opgewekt en ontstoken door Israëls theocratische zonden tegen het genadeverbond van God. Daaronder vallen vals eedzweren, het breken van de eed, het ontheiligen van de dienst van God, afgoderij, de zonde van Manasse. In feite alle zonden waaraan het volk zich schuldig maakte en waardoor het allerlei soort van straf verdiende. En dan is “met die toorn de haat, de wraak en de ijver verwant”, aldus dr. H. Bavinck.

Maar het is de vraag of het dan verstandig is gelijk over “verbondswraak” te spreken. Want de Bijbel gebruikt dat woord als zodanig niet zoveel. Het begrip ontving een vuling vanuit een bepaalde theologische richting.

(wordt vervolgd)

Apeldoorn,

G. Roos.

werker van de school is na een langdurige ziekte weggenomen door de dood. Dit zelfde geldt voor een moeder van twee leerlingen. Een examenkandidaat verliest op het onverwachts een zus... De grote reis. Allemaal op weg naar de eeuwigheid. Ook wij.

Ik denk weer terug aan die woensdag in maart. Lente, het nieuwe leven loopt uit. De klas werkt aan een repetitie. Zelf zit ik achter in het lokaal. Mijn gedachten zijn bij de familie en medeleerlingen van de jongen uit de examenklas van de andere locatie, die vandaag begraven wordt. De Heere sneed zijn leven door een droevig ongeluk af. Het sneeuwt. Mijn blik glijdt over de ruggen van de kinderen door het raam naar buiten. Tijdens het surveilleren geef je je ogen goed de kost en kun je je gedachten laten gaan. De flinke sneeuwbus zet me aan het denken. Je hebt grote en kleine vlokken. De bloem die is afgesneden en nu ten grave gedragen wordt, is zo'n kleine vlok. Vlokken weten niet hoelang ze in de lucht zullen dwarrelen. Soms valt een vlok vrij snel neer op de grond en bereikt zijn eindbestemming. Soms komt er een windvlaag en neemt de vlok weer een eind mee omhoog. Dan kan de reis langer, steeds langer duren. Er is geen sneeuwvlok die weet waar hij terecht zal komen. Op de kleding van een mens, in de sloot of op een tak? Soms is zo'n vlok direct weggesmolten. Soms ligt de sneeuw er nog een dag of wat, maar... alles smelt. Men kent en vindt de plaats later niet meer. Soms wordt een vlok meegenomen en komt ver uit de koers terecht op een plaats die totaal niet werd verwacht. Sneeuwvlokken zijn teer, evenals ons leven! Ik kijk naar buiten en denk : zo dwarrelt en dartelt de massa. En wij dartelen mee. Allemaal door elkaar, allemaal met een eindbestemming. Versmelten is vergaan. Tot stof wederkeren. De klas werkt door aan het proefwerk. In Barneveld gaan de rouwklagers door de straten. Gedachten aan sneeuw, midden in de zomer. Over *de grote reis...*

Barneveld,

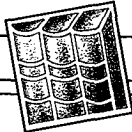
A. Karens.

De grote reis

Een bezoek aan de NOT, de Nationale Onderwijstentoonstelling, in Utrecht is leerzaam en boeiend. Dit jaar valt mijn oog op een opvallende reclame bij uitgeverij Malmberg. Er hangen verschillende spandoeken boven de stand met het opschrift *De grote reis*. Nader onderzoek wijst uit dat het om een methode basisonderwijs gaat voor meerdere vakken. Een fonkelnieuw boek voor kennisgebieden in samenhang. Bladerend in een exemplaar zie ik dat het gaat om ‘kaart, voedsel, reizen, wonen, techniek, welzijn, geloven en nog veel meer...’ De grote reis! Toch nog *iets* over geloven. *Geloven?*

Tijdens de laatste les van dit cursusjaar komt ook het reizen ter sprake. ‘k Heb niet geïnventariseerd waar de leerlingen heen hopen te gaan. Velen

gaan op reis naar binnen- en buitenland. Het zijn weken van komen en gaan. Kort spreek ik met de jongens en meisjes over de grote reis. De reis naar de eeuwigheid. Zullen we elkaar weer terug zien na de vakantie? Er kan zo ontzaglijk veel gebeuren in de komende maanden. Soms in een enkele seconde. Wanneer je over de ernst van het leven spreekt, zie je verschil in de klas. De één is aandachtig en denkt mee. Het lijkt of de boodschap over komt. De ander kijkt gelaten en schijnt minder geïnteresseerd. Weer een derde straalt desinteresse uit en kijkt op zijn horloge: ‘Moet dat nou, ’t is bijna tijd en dan op het laatste godsdienstuur...!’ Hij wil er niet over praten en aan denken. Toch zijn er veel roepstemmen geweest, niet het minst de laatste tijd. Een oud-mede-

BOEKENNIEUWS

'Opgetekend', Citaten en Uitspraken opgetekend en van Bijbelteksten voorzien, door G. Slob. Gebrocheerd, A4-formaat, 36 blz. Prijs f 5,- incl. verzendkosten, over te maken op girorekening 364069 t.n.v. G. Slob, Nudenoord 138 te Rotterdam.

Het is een eenvoudige uitgave, maar van aansprekende inhoud. De heer G. Slob stelde een bundeltje met meer dan 300 kernachtige uitspraken samen, die hij opgetekend heeft uit geschriften van kerkvaders, oudvaders en hedendaagse predikanten. De heer B.S. van Groningen verwerkte deze citaten tot een boekje, dat begint met een citaat van ds. G.J. van Aalst en eindigt met een uitspraak van ds. H. Zweistra. De citaten zijn afkomstig uit een brede kring van schrijvers, ook wanneer we letten op de tijd waarin zij leefden. Zo worden bijvoorbeeld Augustinus en ds. A. Bac kort na elkaar geciteerd, evenals Luther en ds. A. Moerkerken, ds. J.J. Tanis en Ursinus. De samensteller heeft uitspraken die hij in de geschriften tegenkwam en die hem wat te zeggen hadden, genoteerd. Zo lezen we van ds. A. Vergunst: "God heeft Zijn volk niet verkoren om hun waardigheid, maar zal hen ook niet verstoten om hun onwaardigheid", en van 'meester' Joh. van Noort, vriend van ds. Ledeboer: "De kerk heeft meer verloren met toegeven dan met vasthouden", om maar enkele citaten te noemen.

Bij al de citaten is een bijpassende tekst uit Gods Woord gevoegd. Dit bundeltje geeft stof tot nadenken!

Gouda, J. Mastenbroek.

Dr. S.D. Post, Bernardus Smijtegelt, dienstknecht van God. Uitgeverij Den Hertog B.V., Houten, 2001, 202 blz., gebonden f 38,50.

Voor ons ligt een nieuwe studie over Smytegelt, de bekende Middelburgse prediker (1665-1739). Daarin beschrijft Post het leven van deze bekende oudvader, geeft typering van zijn werken, beschrijft kerkdiensten en gezelschappen en tekent de politieke troebelen uit zijn tijd in Goes en Middelburg en het machts-

misbruik binnen de Middelburgse kerkenraad. De beschrijving wordt afgewisseld met 154 citaten uit zijn werken – in hedendaagse spelling – zodat ook het stichtende element tot zijn recht komt. Tenslotte volgen enkele bijlagen, waarin wordt ingegaan op de naam Smytegelt, het uiterlijk van de prediker en de genealogie van het geslacht Smytegelt.

In vergelijking met het bekende historische verhaal over Smytegelt van Pieter de Vriese (1739) en het klassieke werk van M.J.A. de Vrijer over 'Smytegelt en zijn 'Gekrookte Riet' (1947) zijn niet veel nieuwe gegevens aan het levensverhaal toegevoegd. Toch heeft de studie van Post een geheel eigen betekenis. Hij is er in geslaagd om het levensverhaal van de oudvader te plaatsen tegen de met veel kennis van zaken getekende achtergrond van zijn tijd. Zijn eerdere publicaties over de Middelburgse piëtistische dichter Pieter Boddaert (1694-1760) reikten hem daarvoor ongetwijfeld veel gegevens aan.

Smytegelt begint in dit boek als het ware voor ons te leven als nooit te voren. Hij was wars van een preektoon en sprak al prekend als het ware met de gemeente. Dat verklaart de grote weerklink. Wat hebben zijn gedrukte preken met hun ernst, gunning en ruime nodiging het karakter van onze gemeenten, met name in Zeeland, diep beïnvloed. De gebreken van het kerkelijk leven van die tijd worden ook indringend beschreven. Met name de 'vriendschappen' binnen de kerkenraad, waarin de beroepen werden 'voorgekookt', zijn een schandvlek op het gereformeerde leven van die tijd geweest. Laten we een boek als dit echt lezen en in ons opnemen. Het draagt bij aan het besef van onze verbondenheid met de Nadere Reformatie. Het boek draagt een populair-wetenschappelijk karakter, telt vele illustraties en kenmerkt zich door een bijzonder goede leesbaarheid. Ik las het geboeid in twee zondagavonden uit. Zeer aanbevolen aan jong en oud!

Boskoop, ds. M. Golverdingen.

Maarten Luther, Ik zal niet sterven, maar leven: een portret van

de reformator in het licht van zijn brieven (vertaald uit het Duits en toegelicht door P. den Ouden), Kampen: De Groot Goudriaan 1999, 160 blz, f 34,90.

Toen keizer Karel V in 1530 een rijksdag te Augsburg bijeenriep, hoopte hij dat het tot een verzoening tussen de roomsen en de protestanten zou komen. Hij kon geen verdeeldheid binnen zijn rijk gebruiken, omdat de Turken een reële bedreiging vormden voor de Europese christenheid. De Rijksdag moest een oecumenisch concilie worden, want het zou toch mogelijk moeten zijn om de twee partijen, die zich beide op de Heilige Schrift beriepen, met elkaar te verzoenen. Na afloop bleek dat dit een illusie was. De door Melancton opgestelde belijdenis werd niet aanvaard, de breuk was definitief.

Luther mocht, als gebannene, niet op de Rijksdag verschijnen. Daarom voerde zijn vriend Melancton er namens de protestanten het woord. Toch wilde hij tijdens de vergaderingen van de Rijksdag in de buurt zijn om op de hoogte gehouden te worden van de besprekingen en om adviezen aan zijn geloofsgenoten te kunnen geven. Het was aanvankelijk de bedoeling dat hij in Neurenberg zou verblijven, maar de stadsraad gaf daarvoor geen toestemming. Daarom werd gekozen voor de burch Coburg, gelegen op een berg bij het gelijknamige stadje. Middels boden, die een week deden over de reis van Augsburg naar Coburg, werd hij op de hoogte gehouden van de vergaderingen en correspondeerde hij met zijn vrienden in Augsburg.

Deze correspondentie is door P. den Ouden chronologisch gerangschikt, uit het Duits vertaald en van korte toelichtingen voorzien. Het geeft de lezer een goede indruk van de situatie waarin Luther zich bevond: niet in staat om de zaak van de Reformatie te verdedigen en vol zorg over de toegeeflijke, op verzoening gerichte koers van Melancton, aan wie hij vele brieven schreef.

Ter illustratie volgt hier een fragment uit een brief aan Melancton, die Luther schreef als antwoord op de vraag, op welke punten hij de roomsen nog tegemoet kon komen: "Ik heb je Apologie ontvangen, en ik vraag me af wat je wilt, als je vraagt op welke punten, en in hoeverre aan de papisten mag toegegeven worden.

Voor de keurvorst ligt het anders, als hem gevaar dreigt mag hij wel toegeven. Naar mijn smaak is in deze Apologie al meer dan genoeg toegeven. Als ze dit nog afwijzen, zie ik niet wat ik hen nog meer zou kunnen toegeven, tenzij ik van hen argumenten of Schriftbewijzen krijg te zien die overtuigender zijn dan wat ik tot nu toe gezien heb. Dag en nacht houden deze dingen mij bezig, ik overdenk ze, overweeg ze, onderzoek ze, de gehele Schrift doorzoekend. Mijn zekerheid over onze leer neemt gedurig toe, en ik word er meer en meer in bevestigd, zodat ik, als God het geeft, me niets meer laat ontnemen, kome wat komt" (blz. 64).

Met deze keuring verzorgde uitgave is

Luthers correspondentie uit deze dagen voor een ieder toegankelijk gemaakt. Dit is om twee redenen van belang. In de eerste plaats beschikken wij hiermee over bronnen, die voor het kerkhistorisch onderzoek van belang zijn. Anderzijds kan de lezer door deze brieven ook bemoeidigd en vertroost worden. Luther mocht in deze spannende en moeilijke dagen zich aan de Heere overgeven en hij werd met name bemoeidigd door de tekst, die hij aan de wand van zijn kamer schreef: "Ik zal niet sterven, maar leven; en ik zal de werken des HEEREN vertellen" (Psalm 118 : 17).

Gorinchem,

F. Kamerman.

KERKNIEUWS

Bedankt:

voor Lisse: ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam.

WIJZIGING

KERKELIJK JAARBOEK

Gemeente Tholen. De scribe is thans H. Aarnoudse, Kon. Julianastraat 67, 4691 GM Tholen, tel. 0166-604053.

VERSLAG van de vergadering van de Particuliere Synode Zuidwest der Gereformeerde Gemeenten, gehouden op 10 mei 2001 te Ridderkerk.

Aan de vooravond van de synodevergadering werd een bidstond gehouden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Capelle aan den IJssel-Middelwatering.

De preses van de vorige Synode, ds. G.J. van Aalst, sprak naar aanleiding van Jozua 7 : 9b: "Wat zult Gij dan Uw grote Naam doen?"

Het thema van de prediking luidde: "Gebedsworstelingen om de Naam des Heeren". Er werd stilgestaan bij drie hoofdstukken:

1. de Naam des Heeren gesmaad
2. de Naam des Heeren aangeroepen
3. de Naam des Heeren geheiligd.

Synodevergadering

Namens de roepende kerk, de gemeente Capelle aan den IJssel-Middelwatering, opent ds. A. Schot de vergadering met het laten zingen van Psalm 132 : 6, 9 en 10. Hij leest Numeri 17, waarna hij voorgaat in

gebed. Na de afgevaardigden, de deputaten van de andere Particuliere Synodi, andere ambtsdragers en belangstellenden hartelijk welkom geheten te hebben, wijst de tijdelijke preses naar het overzicht van de gebeurtenissen en jubilea in de achterliggende periode 2000/2001. Dit overzicht is te vinden als bijlage bij de agenda.

Verskillende (oud)ambtsdragers gingen de weg van alle vlees. Daaronder waren er die in het leven iets afstraalden van de geschonken genade en de ware vreze des Heeren. De tijdelijke preses wil apart melding maken van het overlijden van de quaestor van onze Particuliere Synode, broeder B.J. Nieuwenhuize. Vorig jaar mocht hij nog in ons midden zijn. Geheel onverwachts nam de Heere hem op in heerlijkheid. De Heere gedenke de weduwe Nieuwenhuize, alsook de andere achtergebleven betrekkingen. Gods ondersteunende kracht mocht ervaren worden. Enkele predikanten veranderden van gemeente. De gemeente Nieuw-Beijerland werd verblijd met de komst van kandidaat D. de Wit die op 13 september 2000 is bevestigd tot herder en leraar.

Vervolgens spreekt de tijdelijke preses een meditatief woord naar aanleiding van het gelezen Schriftgedeelte uit Numeri 17 en in het bijzonder de verzen 6-10. In dit

Schriftgedeelte gaat het over de bloeiende staf van Aäron te midden van alle andere dode staven.

Na dit openingswoord verklaart hij de vergadering voor geopend.

Lastbrieven. De classes blijken wettig vertegenwoordigd te zijn door 9 predikanten en 15 ouderlingen. Alle primi zijn aanwezig.

Moderamen. Bij de verkiezing van het moderamen wordt ds. G.J. van Aalst preses, ds. P. Mulder assessor-preses, ds. B. van der Heiden scriba, ouderling B. Agteresch assessor-scriba en ouderling G. de Boef quaestor. Ds. van Aalst bedankt de vergadering namens het gekozen moderamen voor het in hen gestelde vertrouwen en neemt de verdere leiding van de vergadering op zich. Op voorstel van het moderamen zal ds. A. Moerkerken als adviseur de vergadering gevraagd en ongevraagd van advies dienen.

Tijdens de pauze beraadt het moderamen zich op het verdere verloop van de vergadering.

Akta 11 mei 2000. Op een vraag van een der afgevaardigden naar de bijlage antwoordt de preses dat ds. A. Schreuder inderdaad tijdig met een voorstel over ziekenhuisopname en -ontslag is gekomen, maar dat dit voorstel helaas is blijven liggen. Het zal alsnog als bijlage bij de akta worden gevoegd.

Correspondentie met andere synodi. Namens de P.S. Zuid brengt ds. H. Hofman de hartelijke groeten over. Ds. Bac doet dit namens de P.S. Noordwest en ds. Schreuder namens de P.S. Oost. De preses nodigt hen uit aan de besprekingen deel te nemen als zij daaraan behoefte zouden gevoelen.

Benoemingen. De vergadering neemt het voorstel van het moderamen over om ds. A. Schot te benoemen tot primus deputaat en ds. J. de Pater tot secundus deputaat art. 48 D.K.O.

In de vacature secundus deputaat art. 49 wordt voorzien door de benoeming van ds. B. van der Heiden.

Rapporten. De deputaten art. 48 D.K.O. brengen schriftelijk rapport uit van hun bezoek aan de andere particuliere synodi. Geen van deze verslagen geeft aanleiding tot bespreking. Op voorstel van ds. Van der Heiden zullen de verslagen van de P.S. Noordwest en de P.S. Oost voortaan bij de agenda gevoegd worden. Tijdens de vergadering zullen

ze wel worden voorgelezen en eventueel besproken.

Ds. M. Karens brengt mede namens ds. P. Mulder verslag uit van hun bezoek als deputaten art. 48 D.K.O. aan de vergadering van de classis Barneveld op 27 april 2001. In deze vergadering werd besloten ds. J. Veenendaal voorlopig toe te laten als predikant van de Gereformeerde Gemeenten.

Verder brengt ds. M. Karens, mede namens ds. W.J. Karels, nu als deputaten art. 49 D.K.O. verslag uit van hun bezoek aan de vergadering van de classis Ridderkerk op 18 juli 2000. Tijdens deze vergadering legde kandidaat De Wit zijn peremptoir examen af en hield een preekvoorstel. Met eenparig oordeel en hartelijke blijdschap werd br. De Wit toegelaten tot de volle bediening van Woord en Sacramenten.

Verkiezing afgevaardigden Generale Synode. De volgende predikanten werden gekozen als primus: ds. G.J. van Aalst, ds. B. van der Heiden, ds. M. Karens, ds. P. Mulder en ds. W. Silfhout. Ds. A. Schot, ds. W. de Wit, ds. W.J. Karels en ds. J. de Pater worden als secundus afgevaardigd. Tot primus ouderling worden gekozen: B. Agteresch, G. de Boef, J. Blokland, P.G. Heykamp en A. Waaijenberg. Secundi zijn: J. Kempeneers, K. Bel, A. Kalkman, J. Everse en J. Bosman.

Middagvergadering. Ds. Van der Heiden besluit de morgenvergadering met gebed en vraagt een zegen voor de maaltijd. Ouderling A.R. Deelen beëindigt de maaltijd met Schriftlezing uit Jesaja 35 en gebed, waarna de vergadering wordt heropend. Na gehouden appèl blijkt ouderling Bosman te zijn vervangen door zijn secundus ouderling P. de Raaf.

Financiën. Door het plotseling overlijden van ouderling Nieuwenhuize moest ouderling Agteresch tijdelijk zijn quaestorschap waarnemen. Op verzoek van de preses geeft hij een korte toelichting op de overhandigde staat van baten en lasten. Een tussentijds verzoek van de quaestor van de Generale Synode ten behoeve van de aanstaande Generale Synode per lid en dooplid uit ons ressort f 4,- over te maken noopte hem de quaestors van de classes te verzoeken alsnog f 2,- per lid en dooplid over te maken.

De financiën werden door de brs.

A.D.M. Lambregts en A. van Bochove gecontroleerd en in orde bevonden. Br. Van Bochove blijft deel uitmaken van de kascontrolecommissie. In de plaats van br. Lambregts wordt benoemd diaken M.J. Weijers, terwijl ouderling A.J. van Rijs als secundus wordt benoemd.

Punten voor behandeling van de classes. Geen van de classes heeft iets ter behandeling ingezonden.

Aanwijzing roepende kerk. De gemeente van Hardinxveld-Giessendam wordt aangewezen de volgende synode D.V. 18 april 2002 bijeen te roepen. De plaats van vergaderen zal Dordrecht zijn. Op woensdagavond 17 april zal in Hardinxveld-Giessendam de bidstond worden gehouden, waarin de preses van deze vergadering, ds. Van Aalst, zal voorgaan. Dit alles zo de Heere wil en wij leven.

Vaststelling akta. Het moderamen van de synode wordt gemachtigd de akta van deze vergadering vast te stellen.

Censuur ingevolge art. 43 D.K.O. Er zijn geen dingen gezegd die de verhoudingen zouden kunnen schaden, zodat dit punt onbesproken kan passeren.

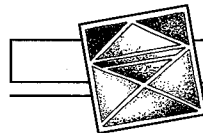
Sluiting. De preses attendeert de vergadering erop dat er grote zorgen zijn in het kerkelijk leven. Hoewel

onze P.S. dit jaar geen punten voor behandeling had, wordt de agenda voor de komende Generale Synode overladen, ook met zorgwekkende zaken. Hij dankt alle betrokkenen voor hun inbreng. De roepende kerk, met name ouderling Bel, wordt dank gezegd voor de correcte voorbereiding. De kerkenraad en koster van Rotterdam-Zuid wordt hartelijk dank gezegd voor de gastvrije ontvangst.

Tenslotte mediteert de preses nog kort over Lukas 11 : 1m: "Heere, leer ons bidden..." We hebben van de tijdelijke preses gehoord dat er maar één Dienaar overblijft voor 'dode stokken' die geen vruchten kunnen voortbrengen. Als we onze persoonlijke, ambtelijke gebeden eens leggen naast het hogepriesterlijke gebed uit Johannes 17, zouden we ons dan niet diep moeten schamen? De Heere schenke gebeden vanuit deze Gezegende van de Vader.

De assessor-preses, ds. P. Mulder zegt namens de vergadering ds. Van Aalst dank voor de ontspannen wijze van leiding geven. Hij stelt voor te zingen uit het Gebed des Heeren : 3 en 9 en gaat voor in dankgebed. Hierna sluit de preses de vergadering.

B. Agteresch, assessor-scriba.

BERICHTEN

VERLOFFPERIODE FAMILIE WALHOUT

Ons zendingsgezin, de fam. Walhout, hoopt van 18 juli tot 3 oktober 2001 met verlof in Borssele te zijn. Adres: Oostsingel 16, Borssele. De familie is telefonisch bereikbaar onder 06-18902019 tijdens deze periode.

0800-0222334

uisterlijn

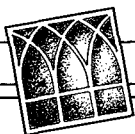
telefonische dienstverlening Gereformeerde Gemeente

Heb je niemand?..?
Voor jongeren en ouderen een horend oor!!!

U kunt ons bellen:
- op maandag-, donderdag- en vrijdagavond van 19.00 - 22.30 uur;
- op dinsdagmorgen van 09.00 - 12.00 uur;
- op woensdag- en zaterdagmiddag van 13.30 - 17.00 uur.

Het Rustpunt biedt opvang aan mensen die vanwege psychosociale problemen tijdelijk onderdak behoeven. De opvang van de gasten wordt vorm gegeven door een professionele woonbegeleider, bijgestaan door vrijwilligers. Als regel geldt een verblijfsduur van maximaal zes weken. Voor informatie kunt u bellen naar OnderDak: 078-6849077 (kantooruren). **Voor spoedgevallen is het Rustpunt dag en nacht bereikbaar onder nummer 06 22272697.**

PREDIKBEURTEN

ZONDAG 15 JULI 2001

Aagtekerke 9.30 en 14.30 en 19.00 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. v/d Net; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. Gunst; Berkenwoude 19.15 uur ds. Silfhout; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Boskoop 9.30 uur (H.D.) ds. Golverdingen en 16.30 uur leesdienst; Breda 15.00 uur ds. M. Karens; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; Delft 19.00 uur (H.D.) ds. Clements; Deventer 18.30 uur ds. Driessen; Dirksland 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Driessen; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. P. Mulder; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. de Jongste; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Enter 9.30 en 16.00 uur ds. Neele; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Melis; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 16.00 uur ds. Golverdingen; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenpolder 9.30 uur (H.D.) en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Groningen 9.45 en 15.30 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik Ido Ambacht 10.00 uur (H.D.) en 16.30 uur ds. Silfhout; Hilversum 18.00 uur ds. Baan; Hoogvliet 10.00 en 16.00 uur ds. F. Harinck; Houten 19.00 uur ds. Visscher; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. F. Mulder; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur dhr. Hoogerland; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Veenendaal; Krabbendijke 9.30 en 14.00 en 18.00 uur ds. J. de Pater; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Schot; Leiderdorp 10.00 uur ds. Boogaard en 16.30 uur ds. Paul; Lelystad 15.00 uur ds. Meeuse; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Marknesse 14.30 uur ds. L. Blok; Meeuwen 9.30 en 18.00 uur dhr. van Boven; Meliskerke 9.30, 14.30 en 19.00 uur ds. Schreuder; Middelburg-Centrum 9.30 en 14.00 en 18.30 uur en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. van Gelder; Moerkapelle 9.30 uur (H.D.) en 18.30 uur (doventolk) ds. Zippro; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. Kattenberg; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. de Wit; Nieuwerkerk ZLD 15.00 uur dhr. G. Pater; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. Beens; Nunspeet 11.30 en 19.00 uur ds. Meeuse

(Ned. Herv. Kerk te Doornspijk); Oostburg 19.00 uur ds. C. Harinck; Oosterend-Texel 11.15 en 16.30 uur ds. van Dijk (Ned. Herv. Kerk); Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 15.00 uur dhr. Hoogerland; Oudemirdum 19.00 uur ds. Vreugdenhil; Poederoyen 14.30 uur ds. Verweij; Poortugaal 9.30 en 16.30 uur ds. Baaijens; Poortvliet 10.00 en 14.30 en 18.30 uur kand. Tuinier; Puttershoek 14.30 uur ds. de Wit; Ridderkerk 10.00 en 17.00 uur ds. van Aalst; Rijssen-West 18.30 uur (H.D.) ds. Mol; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur leesdienst en 14.30 uur ds. van Dieren; Rilland-Bath 9.30 en 18.30 uur ds. Hofman; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. Paul en 14.30 uur ds. Schot; Rotterdam-Centrum 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. Mijnders en 18.00 uur kand. Brugge; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 15.00 uur kand. Brugge; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 en 16.00 uur dhr. Verschuure; Soest 15.00 uur ds. W. Harinck; Spijkenisse 14.30 uur ds. P. Mulder; Sprang Capelle 15.00 uur dhr. van Boven; Stolwijk 19.00 uur dhr. Verschuure; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Bac; Tholen 10.00 en 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Verweij; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. van Krimpen; Utrecht 10.00 (bev. ambtsdr.) en 16.30 uur ds. A.B. v/d Heiden; Veen 19.00 uur ds. Golverdingen; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Vlissingen 15.00 uur ds. van Gelder; Waarde 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. Tanis; Wemeldinge 14.30 uur ds. Hofman; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westzaan 10.00 en 15.30 uur ds. Baan; Wierden 18.30 uur ds. Neele; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Yerseke 14.00 uur ds. Schipper; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. van Eckveld; Zwolle 9.00 uur ds. Meeuse en 19.00 uur ds. F. Mulder.

DINSDAG 17 JULI 2001

Borssele 19.30 uur ds. Silfhout; Brakel 19.30 uur ds. F. Mulder; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Beens; Enter 19.30 uur ds. Neele; Hoogvliet 19.45 uur ds. Moens; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. van Gelder; Leerdam 19.30 uur ds. van Eckveld; Melissant 19.30 uur ds. M. Karens;

Naaldwijk 19.45 uur ds. van Krimpen; Opperdoes 19.30 uur ds. P. Mulder; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Mondria; Terwolde-De Vecht 19.30 uur ds. de Jongste; Wierden 19.30 uur ds. Hofman.

WOENSDAG 18 JULI 2001

Aalst 19.30 uur ds. Visscher; Emmeloord 19.30 uur ds. Schreuder; Hilversum 19.45 uur ds. Schot; Krabbendijke 19.30 uur ds. Melis; Kruiningen 19.30 uur ds. M. Karens; Meeuwen 19.30 uur ds. Verweij; Mijdrecht 19.30 uur ds. W.J. Karels; Nieuwdorp 19.30 uur dhr. G. Pater; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. Beens; Ouddorp 19.30 uur ds. P. Mulder; Puttershoek 19.30 uur ds. W. Harinck; Rhenen 19.30 uur ds. L. Blok; Scherpenisse 19.30 uur ds. B. v/d Heiden; Spijkenisse 19.45 uur ds. Baan; Sprang Capelle 19.30 uur ds. Sonneveld; Westzaan 19.30 uur ds. v/d Net.

DONDERDAG 19 JULI 2001

Hoogeveen 19.30 uur ds. F. Mulder; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur dhr. van Boven; Rotterdam-Zuid 19.45 uur dhr. Hoogerland; Veen 19.30 uur ds. L. Blok; Wageningen 19.30 uur ds. Schot; Westkapelle 19.30 uur kand. Brugge; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. Silfhout; Zwijndrecht 19.30 uur ds. Sonneveld; Zwolle 19.30 uur dhr. Verschuure.

VRIJDAG 20 JULI 2001

Nieuw-Beijerland 14.30 uur ds. de Wit (huw. bev.).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist L. Versteeg; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Amsterdam:

Evangelist G. Baan; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; Kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskwerd 1. Diensten zondag 15 juli 9.30 uur evangelist G. van de Breevaart en 16.00 uur ds. de Jongste.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. v.d. Boogaart; kerkgebouw
Offenbachstraat 105-107; diensten iedere
zondag om 10.00 en 18.30 uur.
Bijbelstudie: iedere woensdagavond om
20.00 uur.

ADVERTENTIES

- Voor een waardige en stijlvolle verzorging van begrafenissen, naar wens van de familie;
- Geen crematies;
- Opbaren met kistkoeling in het sterfhuus of in de voor u bekende aula's;
- Dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden; ook voor de verzorging van de overledene door een gediplomeerde verpleegster.

AL UW PERSOONLIJKE WENSEN WORDEN DOOR
ONS IN ALLE RUST EN VERTROUWELIJK BEHARTIGD.

Begrafenisonderneming de Jongh

Kerkstraat 15a, 4181 AA Waardenburg
Tel. 0418-652039

Reepijzer 5
3371 JC Hardinxveld-Giessendam
Tel. 0184-611154

Voor een paar dagen of langer, gezelligheid en sfeer. **Pension 'De Peel'**, gelegen in de mooie Betuwe, waar het gewoon goed is.

Fam. Knuivers, Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren, tel. 0488-481687.

Uitgesneden teksten div. modellen

G. v.d. Dikkenberg Munnikenweg 11
3905 MD Veenendaal tel. 0318-540252

begrafenisverzorging
T. den Hollander

Begrafenissen in Vlaardingen,
Rotterdam en omstreken.
Opbaar mogelijkheden in een
doot u gewenst uitvaartcentrum
of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010-460 05 09
Fax 010-435 79 12

CANADA BEZOEKERS.

Wij hebben twee bej. woningen te
huur in het bej. teh. van de Ger.
Gem. te Norwich, Ont.
Inl. tel. 001-519-863-2574.

Diaconale hulpverlening aan Joden in Israël en Oekraïne

De nood in Oekraïne
is groot, maar ook in
Israël heerst veel
armoede onder
Messiasbelijdende Joden.
Het deputaatschap
mag helpen.

**STEUN
ONS WERK!**

Maak uw gift over op giro **338952** of bank **461863723**

Deputaatschap voor Israël van de Gereformeerde Gemeenten
Postbus 400, 3440 AK Woerden, tel. (0348) 489 929

D022/1304

Te koop gevraagd. Oude schrijvers en theologische boeken. Ook historische
boeken, zowel in oude en nieuwe druk. 0187-602657.

BKG

Stichting Bureau
Kraam & Gezinshulp

Stichting Bureau Kraam & Gezinshulp

omdat zorg meer is dan geholpen worden...

Wij bieden u verantwoorde Kraamzorg en Gezinszorg indien u niet verzekerd bent tegen ziektekosten, maar ook als u verantwoorde zorg op maat wenst. Bij de BKG staat het gezin centraal en dat betekent (soms) meer dan standaard hulpverlening.

Helpende handen zijn belangrijk, maar principieel verantwoorde zorg voor uzelf en uw gezin is de basis voor een goed herstel.

Onze verzorgenden zijn Rijksgediplomeerd en werken via bemiddeling van de Stichting BKG in gezinnen met een reformatorisch kerkelijke achtergrond door geheel Nederland.

Neem contact op om uw mogelijkheden te bespreken en u ontvangt vrijblijvend het BKG informatiepakket.

U kunt de BKG bereiken via onze centrale inlichtingen en inschrijftelefoon voor **kraamzorg en gezinszorg**,

0341-270778.

(Bij voorkeur tijdens werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00 uur.)

Lukt het u niet persoonlijk contact met ons te krijgen spreekt u dan onze voicemail in. U wordt dan zo spoedig mogelijk teruggebeld.

BKG, de zorgverlener die voelt, wat u bedoelt!

Begraafenisonderneming

Voor uitvaartzorg in :

- ◆ Scherpenzeel
- ◆ De Valk-Wekerom
- ◆ Barneveld
- ◆ Amersfoort
- ◆ Veenendaal
- ◆ Renswoude
- ◆ Kootwijkerbroek
- ◆ Woudenberg

Geen crematies

Prinselaan 30

3925 BM Scherpenzeel

Tel. 033 277 0555

Kraamzorg?

RST

Tel. 0342 - 422 324

Postbus 154, 3770 AD Barneveld

't HUYGENSHUIJS

voor Restauratie en Verkoop van

Antieke Klokken

Havenstraat 22a 3441 BJ Woerden

tel.: 0348 - 689100 wo. t/m za. geopend

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horsessen bv

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

Te huur in Garderen op de Veluwe, eengezinswoning ca. 8 personen als vakantieverblijf, (af)wasmachine aanwezig. Nog beschikbaar vanaf 17/08/01. Tel. 0577-461985.

De Stichting Begeleidingscentrum Gereformeerd Schoolonderwijs (BGS) is een onderwijszorginstelling ten behoeve van de reformatische scholen voor primair onderwijs. De begeleiding richt zich op leerkrachten, schoolmanagement en leerlingen. Het hoofdkantoor van het BGS is gevestigd in Ridderkerk. In Apeldoorn, Veenendaal en Kapelle (Zeeland) zijn regiokantoren gevestigd.

Het bestuur van de stichting Begeleidingscentrum Gereformeerd Schoolonderwijs roept voor haar hoofdkantoor in Ridderkerk gegadigden op voor de volgende functies:

1. SECRETARESSE (M/V)

Deze vacature betreft een fulltime functie.

Voor het verrichten van algemene secretariële werkzaamheden zijn wij op zoek naar iemand die:

- in het bezit is van een havo- of vwo-diploma;
- een secretaresseopleiding gevolgd heeft;
- ervaring heeft met het werken met Office 2000;
- belangstelling voor het onderwijs heeft;
- over goede contactuele eigenschappen beschikt.

2. BIBLIOTHECARESSE (M/V)

Deze vacature betreft een parttime functie (0,6 fte).

Tot de werkzaamheden van de bibliothecaresse behoren:

- het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van het te voeren beleid met betrekking tot de bibliotheek/mediatheek;
- het verrichten van bibliotheek- en documentatiewerkzaamheden;
- het beheren van de bibliotheek en de mediatheek;
- het ontsluiten van documenten uit de collectie van de bibliotheek;
- het uitvoeren van andere administratieve werkzaamheden.

Wij zoeken voor deze functie iemand die:

- in het bezit is van een havo- of vwo-diploma;
- belangstelling heeft voor onderwijskundige zaken;
- belangstelling voor automatisering en een goede kennis van Office 2000;
- over goede contactuele eigenschappen beschikt.

Van de sollicitanten wordt verwacht dat zij:

- instemmen met de grondslag van de Stichting: Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid;
- dooplid of belijdend lid zijn van één der kerken die zich gebonden weten aan de grondslag van de Stichting;
- woonachtig zijn in (de directe omgeving van) Ridderkerk.

Belangstellenden voor één van deze functies of een combinatie van deze functies worden uitgenodigd hun sollicitatie, met vermelding van personalia, opleiding, ervaring en referenties vóór D.V. 24 juli 2001 te zenden aan het bestuur van de Stichting BGS, Postbus 433, 2980 AK Ridderkerk.

Voor het verkrijgen van nadere inlichtingen kan men zich wenden tot de directeur, drs. N.J. Teerds, tel. BGS-kantoor: 0180 - 44 26 00.